

УДК 340:342.1

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0941-2023-45-504>

О. С. Головащенко, к. ю. н., старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник сектору теоретико-методологічних проблем організації державної влади НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України
ORCID: 0000-0002-9057-1936

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

***Анотація.** У статті зазначається, що в умовах глобалізації громадянське суспільство виступає захисником історичних, національних і культурних традицій, обґрунтовуючи позицію держави щодо ступеня її участі в інтеграційних процесах. Удосконалення громадянського суспільства стає можливим при постійному розширенні соціальних функцій держави, а суспільний розвиток призводить до постійних змін у соціальній структурі, в основі яких лежить поява нових об'єднань громадян, що відстоюють свої інтереси, в тому числі і волонтерських об'єднань. Волонтерство є важливим елементом підвищення якості життя та підтримки сучасних суспільств, саме тому його визнано основною соціальною силою суспільного розвитку. Акцентується на тому, що основою діяльності держави щодо сприяння розвитку громадянського суспільства є повага до його автономії, підтримування громадської ініціативи щодо провадження волонтерської діяльності, гарантування, забезпечення та захист прав, свобод*

і законних інтересів волонтерів, отримувачів волонтерської допомоги, організацій та установ, які залучають до своєї діяльності волонтерів.

Ключові слова. держава, громадянське суспільство, волонтерство, соціальна політика, демократична соціальна правова держава, інститути громадянського суспільства, демократія, взаємодія держави і суспільства, волонтерські організації, волонтерський рух

Постановка проблеми. Історичний досвід показує, що злагоджений взаємозв'язок і взаємодія держави і суспільства стають запорукою могутності політичної системи та розвитку країни. Нові історичні умови докорінно змінили уявлення про демократичну державність. Держава стає демократичною лише тоді, коли вона відображає інтереси народу, його більшості, коли вона координує діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства, в тому числі волонтерських організацій. Така координація забезпечує реалізацію державної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання громадянського суспільства, як і демократичної соціальної правової держави, є досить розробленим у зарубіжній та вітчизняній науці, оскільки ґрунтується на значному, багатогранному досвіді їх функціонування. Проблематиці громадянського суспільства та демократичної, соціальної, правової держави присвятили свої праці такі дослідники, як О. С. Власюк, А. Демиденко, В. С. Крисаченко, П. М. Любченко, О. М. Нечипоренко, М. М. Новіков, О. В. Петришин, О. В. Скрипнюк, М. Т. Степико, провівши низку досліджень з даної проблематики, проте це питання не втратило своєї актуальності, оскільки держава та громадянське суспільство перебувають у процесі постійного розвитку та трансформації, що на певному етапі зумовило появу волонтерського руху.

Мета дослідження. Аналіз розвитку волонтерської діяльності як одного з основних напрямів діяльності інститутів громадянського суспільства та участь держави в цьому процесі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Громадянське суспільство є первинним по відношенню до правової держави. Суспільство бере участь у формуванні та функціонуванні дер-

жави, відповідно до своїх інтересів та цінностей, певним чином стримуючи та контролюючи її. Лише за наявності громадянського суспільства демократична правова держава може існувати, розвиватися та успішно вирішувати свої завдання. Саме держава визнає, гарантує і закріплює права та обов'язки людини і громадянина, регулює правовідносини, що виникають у громадянському суспільстві. Дійсно, громадянське суспільство є виразником і захисником інтересів різних соціальних груп і громадян, а за умов ефективної взаємодії із державою, воно здатне зробити значний внесок у вирішення проблем, що виникають у державі та суспільстві. Воно здатне зробити значний внесок у сталий розвиток держави шляхом надання соціальних послуг, розвитку соціального підприємництва, збільшення кількості робочих місць та самозайнятих осіб, покращення бізнес-середовища, боротьби з корупцією, сприяння прозорості діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування та реалізації інших суспільно корисних проектів, а також інститути громадянського суспільства в Україні відіграють активну роль у сприянні відновленню територіальної цілісності та розбудові миру [11].

У сучасних умовах поняття «громадянське суспільство» є досить широким за змістом і охоплює значну кількість не завжди однорідних суспільних явищ. Зокрема, йдеться про сукупність неполітичних відносин, таких як соціально-економічні, моральні, релігійні, національні, а також широкий спектр відповідних соціальних інститутів. Ядро цих відносин складають різні соціальні суб'єкти (сім'я, класи, соціальні верстви, нації), які пов'язані спільними інтересами політичного, соціально-економічного, культурного та морального характеру [7, с. 271]. Ці інститути складають основу громадянського суспільства, а їх ефективне функціонування є основним показником зрілості цього явища.

На сучасному етапі історичного розвитку у світі спостерігається тенденція до подальшого розвитку громадянського суспільства. Сьогодні інститути громадянського суспільства діють у більшості суспільних сфер: у сфері захисту прав людини і громадянина, представництва інтересів різних груп громадян, на-

дання соціальних та інших послуг, благодійної та волонтерської діяльності, реалізації освітніх та культурних проєктів, захисту довкілля, аналізу реалізації державної політики, моніторингу діяльності органів влади, антикорупційної діяльності тощо [11]. В умовах глобалізації саме суспільство захищає історичні, національні та культурні традиції, обґрунтовуючи позицію держави щодо ступеня її участі в інтеграційних процесах. Інститути громадянського суспільства працюють нині у соціальній, культурній і комунікативній сферах, за напрямками правозахисту, аналізу політики, залучені до процесів реформування, зокрема децентралізації. Громадські організації мають високий баланс суспільної довіри. За результатами досліджень, 41,0% респондентів скоріше довіряє неурядовим організаціям, а 5,9% довіряють повністю. Високий баланс довіри зберігається й до волонтерських організацій (38,5%). Зокрема, 46,6% респондентів скоріше і 16,3% опитаних повністю довіряють їхній діяльності. Порівняно з іншими інституціями, інститути громадянського суспільства мають значний кредит довіри з боку суспільства загалом, що робить їх провідними учасниками у сфері формування суспільної довіри, підвищенні рівня суспільної стійкості, впливу на вирішення поточних галузевих і глобальних проблем [6, с. 8–9]. Проте, незважаючи на високий рівень суспільної підтримки інститутів громадянського суспільства, на сьогодні більшість громадян не залучені до їх діяльності, що актуалізує питання популяризації переваг діяльності в рамках відповідних інститутів, а також спрощення та вдосконалення реєстраційних процедур, поліпшення стану правового середовища. Крім того, потребує уваги питання сприяння розвитку волонтерської діяльності як одного з основних напрямів діяльності інститутів громадянського суспільства [11]. Отже, суспільний розвиток призводить до постійних змін у соціальній структурі, в основі яких лежить поява нових об'єднань громадян, що відстоюють свої інтереси, в тому числі волонтерських об'єднань.

Події у світі за останнє десятиліття змусили суспільно активних людей об'єднуватися в певні рухи, що було зумовлено спільною ідеологією. Водночас, організації громадянського суспільства, що діяли на той час, змушені були вирішувати

як кадрові, так і фінансові питання, залучаючи волонтерів до своєї роботи та участі у своїх заходах, що знімало деякі питання з порядку денного, оскільки волонтери знаходили власний вихід із ситуації (чи то через спонсорство, чи то в інший спосіб). Внаслідок цього волонтерство сприяло, а в деяких випадках стимулювало залучення громадян до змін майже в усіх сферах життя. Таким чином, з кінця 20-го століття волонтерський рух набув популярність [3, с. 166]. Зрештою, на глобальному рівні у 1985 році було засновано Міжнародний день волонтера [4], тим самим підкреслюючи роль та переваги волонтерства на міжнародній арені.

Волонтерство стало важливим елементом покращення якості життя та підтримки сучасних суспільств, саме тому його визнали основною соціальною силою суспільного розвитку. Водночас у суспільстві існує постійний конфлікт інтересів між різними суб'єктами, який досить складно подолати. Як наслідок, у демократичному суспільстві певні протиріччя виливаються в більш широке протиріччя між більшістю, яка здатна впливати на прийняття остаточного рішення на свою користь, і меншістю, яка не має потенціалу для такого впливу. Наприклад, щодо досліджень проявів нерівності, специфічних для воєнного періоду в Україні (пов'язаних, зокрема, з виїздом чоловіків за кордон, корупцією на закупівлях для Збройних Сил України, розподілом гуманітарної допомоги, блекаутами), то, фіксуючи певний прояв нерівності, більшість членів суспільства наводить факти доволі оперативної та ефективної реакції задля його нейтралізації з боку органів державної влади, громадських організацій, неформальних об'єднань громадян (наприклад, сусідів, ФВ-друзів) і окремих суспільно свідомих і активних людей (волонтерів, блогерів) [12, с. 131].

Як наслідок, соціальна структура суспільства характеризується надзвичайною нестабільністю як на рівні процесів всередині соціальних груп, так і на рівні процесів між ними. Зокрема, недостатня поінформованість громадян та інститутів громадянського суспільства про роль і можливості громадянського суспільства в національному розвитку та форми взаємодії його інститутів з державним сектором і бізнесом призводить

до низького рівня міжсекторальної співпраці в різних сферах суспільного життя. Стратегічним завданням держави у цьому напрямі стає стимулювання розвитку волонтерської діяльності та активне залучення волонтерської допомоги, у тому числі шляхом запровадження відповідних державних та місцевих програм, активізації просвітницької роботи з метою поширення кращих практик волонтерської діяльності [11]. Так, з метою сприяння розвитку волонтерського руху в Україні законодавством передбачено, що центральні органи виконавчої влади у партнерстві з неприбутковими організаціями та установами, які залучають до своєї діяльності волонтерів, а також іншими організаціями, які сприяють розвитку волонтерства, створюють, розробляють, запускають, адмініструють та розвивають інформаційно-аналітичну платформу для інформування про можливості волонтерства в Україні та за кордоном, створюють умови для підтримки інститутів громадянського суспільства у залученні волонтерів [5].

Дійсно, забезпечуючи вільний розвиток соціальних груп та індивідів, визнаючи права і свободи людини невідчужуваними, підпорядковуючи свою діяльність інтересам і потребам суспільства, якісно змінюється і сама держава. Поява нових конкуруючих інтересів і потреб громадянського суспільства, необхідність їх узгодження зумовлюють зміну правової держави, яка поступово розширює коло прав і свобод людини і громадянина, які вона визнає, гарантує і захищає, що призводить до її перетворення на соціальну модель. Таким чином, ступінь зрілості громадянського суспільства визначає рівень демократичності держави. Без зрілого громадянського суспільства неможливо побудувати правову державу. Оптимальне людське співіснування можуть сформувати лише вільні, свідомі люди [9, с. 79].

Постійне вдосконалення демократичної, соціальної, правової держави є вирішальним фактором модернізації громадянського суспільства. Воно діє на території держави і представлене її громадянами. Держава здатна створювати сприятливі або несприятливі умови для становлення та функціонування громадянського суспільства, тим самим суттєво впливаючи на нього. Тому для забезпечення право-

відносин громадянського суспільства необхідне обмеження державної влади через активну участь громадянського суспільства та його інститутів. Основою діяльності держави щодо сприяння розвитку громадянського суспільства є повага до його автономії. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, уникаючи втручання у формування та діяльність інститутів громадянського суспільства, повинні створювати сприятливі умови для розвитку громадських ініціатив, у тому числі волонтерських організацій, використовувати прозорі механізми підтримки діяльності інститутів громадянського суспільства та впроваджувати інструменти участі громадськості у прийнятті та реалізації державних рішень. Як приклад посилення солідарності в суспільстві у відповідних дослідженнях наводиться долучання у благодійницьку і волонтерську діяльність людей з різних соціальних груп – від великих підприємців до некваліфікованих робітників, від зайнятих до пенсіонерів, водночас, акцентується на тому, що ця участь відбувається за допомогою різних ресурсів, зокрема: підприємці допомагають фінансами і безкоштовними послугами (надання приміщень, транспорту, продуктів харчування), IT-фахівці – професійними навичками у кібервійні тощо [12, с. 132]. Держава має підтримувати громадську ініціативу щодо провадження волонтерської діяльності, гарантувати та забезпечувати захист прав, свобод і законних інтересів волонтерів, отримувачів волонтерської допомоги, організацій та установ, які залучають до своєї діяльності волонтерів. Відносини між сучасною демократичною, соціальною правовою державою та громадянським суспільством ґрунтуються на постійних взаємних поступках, прагненні до подолання протиріч та пошуку гармонії. Діяльність такої держави спрямована насамперед на зміцнення позицій так званого середнього класу як соціальної основи громадянського суспільства. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи забезпечують сприятливі умови для провадження волонтерської діяльності, підвищують суспільний престиж такої діяльності та створюють передумови для її розвитку, підтримки та заохочення волонтерської діяльності в Україні [5]. За таких

умов відносини між державою і громадянським суспільством будуть максимально ефективними.

В умовах війни громадянське суспільство в Україні досягло значних успіхів, зокрема завдяки зусиллям волонтерських організацій. Ці групи здійснювали забезпечення життєво необхідними ресурсами цивільне населення в умовах тривалої гуманітарної кризи: наприклад, керуючи евакуацією та допомагаючи вразливим громадам, зробивши цим значний внесок у допомогу Збройним Силам України. Разом з тим, волонтери за короткий проміжок часу розвинули потужний потенціал у сфері збору коштів, закупівель, логістики, налагодження зв'язків та комунікацій. Значення їхніх зусиль було широко визнано на національному та міжнародному рівнях [1].

Сучасна діяльність волонтерських організацій в Україні принципово відрізняється від схеми їх існування у 2014–2015 рр. По-перше, зараз волонтерські організації спеціалізуються на допомозі одному або декільком підрозділам Збройних Сил України, а не добровольчим батальйонам. По-друге, волонтерські організації спеціалізуються за певними видами допомоги, наприклад, постачання військового обладнання або додаткових продуктів та одягу тощо. По-третє, волонтерські організації мають мозаїчне фінансування, адже значну роль відіграє збір коштів на рахунок через соціальні мережі (краудфандинг), додатково використовуються благодійні кошти бізнесу та грантово-у допomoгу міжнародних організацій [10].

В умовах розвитку громадянського суспільства та волонтерства, завданням правової держави є забезпечення утвердження верховенства права, поділу влади, визнання кожної людини найвищою соціальною цінністю, сприяння інтересам як окремих осіб, так і суспільства в цілому. Водночас, сучасні суспільства сповнені багатьох соціальних проблем (старіння суспільства, масова міграція, дефіцит традиційних робочих місць, екологічні та кліматичні проблеми, нерівність, фінансові кризи тощо), які не можуть бути вирішені ані індивідуально, ані в рамках структур громадянського суспільства, ані на рівні місцевої влади. Сутність соціальної держави зумовлює необхідність проведення активної соціальної політики та використання ефектив-

ного механізму її реалізації з метою задоволення життєвих потреб людей, покращення умов та якості їхнього життя. Характер та напрями соціальної політики, а також засоби та інструменти її реалізації формуються державою з урахуванням особливостей соціальної сфери як об'єкта регулювання [2]. Існує думка, що недержавний сектор здатен найкращим чином забезпечити умови для розвитку суспільних ресурсів, аніж держава. З практичної точки зору, у процесі перерозподілу відповідальності у наданні соціальних послуг від державного сектору до громадського, соціальні проблеми ідентифікуються як відповідальність району чи сім'ї, завдяки чому формується сприятлива атмосфера для поширення волонтерської діяльності, що завжди є набагато ефективнішим, аніж державні соціальні програми [8, с. 347–348]. Демократична правова держава, безумовно, враховує інтереси певних соціальних груп і верств населення, але, перш за все, вона забезпечує загальні інтереси і потреби всього суспільства. Водночас верховенство права, доповнене принципом соціальної держави, може реально забезпечити сприятливі умови для повноцінного та ефективного функціонування громадянського суспільства та його інститутів.

Висновки. Сьогодні волонтерський рух в Україні є проявом нових соціальних рухів у постіндустріальних суспільствах. Цей рух є «мережовим і складається не з членів, а з прихильників» [10]. Таким чином, взаємозалежність сучасної демократичної соціальної правової держави та громадянського суспільства очевидна, а їх взаємодія є запорукою успішного розвитку суспільства і держави, в тому числі у сфері розвитку волонтерського руху. Враховуючи роль громадянського суспільства в різних сферах суспільного життя, зокрема, значення волонтерства, створення сприятливих умов для розвитку суспільства та налагодження взаємодії з його інститутами є важливим завданням органів державної влади та місцевого самоврядування. У свою чергу, розвинена економіка та соціальний добробут створюють можливості для вдосконалення громадянського суспільства та самої демократичної соціальної держави. Лише після економічних реформ та демократизації всіх сфер суспільного життя може бути сформоване розвинуте громадянське суспільство

зі специфічними інститутами та різноманітними інтересами, які є незалежними від політичної влади та державного контролю.

Список використаних джерел:

1. Бойко Назар. Україна, перехідний або гібридний режим. Зміна балів у 2023 році. URL: <https://freedomhouse.org/country/ukraine/nations-transit/2023>
2. Бригинець О. О. Управління суспільними цінностями та нове публічне врядування як сучасні підходи до розвитку державного управління. *Журнал San Gregorio. СПЕЦВИПУСК-2020*. №42(2020). DOI: <https://doi.org/10.36097/rsan.v1i42.1568>
3. Демиденко А. Волонтерська діяльність у сфері захисту прав людини. *Scientific Journal of Polonia University*, Voll 43 (6), pp. 164–171. DOI: <https://doi.org/10.23856/4321>.
4. UNGA Resolution 40/212: Adoption of 5 December as International Volunteer Day for Economic and Social Development (IVD). URL: <https://www.unv.org/publications/unga-resolution-40212-adoption-5-december-international-volunteer-day-economic-and>
5. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 р. № 3236-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2011, № 42, ст. 435. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
6. Ключові виклики для розвитку громадянського суспільства, 2020. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні у 2020 році : матеріали аналітичної доповіді. 11.03.2021 р. Національний інститут стратегічних досліджень. Київ: НІСД. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/klyuchovi-vyklyky-dlya-rozvytku-hromadyanskoho-suspilstva-2020>
7. Нечипоренко О. М. До проблеми шляхів та форм творення громадянського суспільства. *Науковий вісник /Дніпропетровський юрид. ін-т МВС України*: 36. наук. пр. – Дніпропетровськ, 2001. № 3 (6). с. 269–276.
8. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії : монографія / А. І. Кудряченко [та ін.] ; заг. ред. А. І. Кудряченко; Нац. ін-т стратег. дослідж. Київ: НІСД, 2007. 395 с.
9. Полубінський В. Співвідношення держави й громадянського суспільства в Україні. Актуальні проблеми державного управління. 2002. № 2 (8). С. 76–81.
10. Потапенко В., Двігун А. Аналіз українського волонтерства на основі методології нових соціальних рухів. Національний інститут стратегічних досліджень. 02.11.2022 р. Київ: НІСД. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-11/volonterstvo_01112022.pdf
11. Указ Президента України «Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки».

№ 487/2021, від 27.09.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021/conv#Text>

12. Українське суспільство в умовах війни. Рік 2023: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. Є. Головахи, С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2023. 343 с.

REFERENCES :

1. Boiko Nazar. (2023). Ukraine, prekhidnyi abo hibrydnyi rezhym. Zmina baliv u 2023 rotsi. URL: <https://freedomhouse.org/country/ukraine/nations-transit/2023>
2. Bryhynets O. O. (2020). Upravlinnia suspilnymy tsinnostiamy ta nove publichne vriaduvannya yak suchasni pidkhody do rozvytku derzhavnoho upravlinnia. *Zhurnal San Gregorio*. SPETsVYPUSK-2020. № 42. DOI: <https://doi.org/10.36097/rsan.v1i42.1568>
3. Demydenko A. Volonterska diialnist u sferi zakhystu prav liudyny. *Scientific Journal of Polonia University* , Voll 43 (6). DOI :<https://doi.org/10.23856/4321>.
4. UNGA Resolution 40/212: Adoption of 5 December as International Volunteer Day for Economic and Social Development (IVD). URL : <https://www.unv.org/publications/unga-resolution-40212-adoption-5-december-international-volunteer-day-economic-and>
5. Zakon Ukrainy «Pro volontersku diialnist» vid 19.04.2011 r. № 3236-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, 2011, № 42, art. 435. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
6. Kliuchovi vyklyky dlia rozvytku hromadianskoho suspilstva, 2020. Stan rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini u 2020 rotsi : materialy analitychnoi dopovidi. 11.03.2021 r. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. Kyiv: NISD. URL : <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitychni-dopovidi/klyuchovi-vyklyky-dlya-rozvytku-hromadyanskoho-suspilstva-2020>
7. Nechyporenko O. M. (2001). Do problemy shliakhiv ta form tvorennia hromadianskoho suspilstva. *Naukovyi visnyk /Dnipropetrovskiyi yuryd. in-t MVS Ukrainy: Zb. nauk. pr. – Dnipropetrovsk*. № 3 (6).
8. Politychna systema i hromadianske suspilstvo: yevropeiski i ukraïnski realii : A. I. Kudriachenko (Ed.). (2007). *Nats. in-t strateh. doslidzh*. Kyiv: NISD.
9. Polubinskyi V. (2002). Spivvidnoshennia derzhavy y hromadianskoho suspilstva v Ukraini. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*. № 2 (8).
10. Potapenko V., Dvihun A. (2022). Analiz ukraïnskoho volonterstva na osnovi metodolohii novykh sotsialnykh rukhiv. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. 02.11.2022 r. Kyiv: NISD. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-11/volonterstvo_01112022.pdf

11. Ukaz Prezidenta Ukrainy «Pro Natsionalnu stratehiu spryannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini na 2021–2026 roky». № 487/2021, vid 27.09.2021 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021/conv#Text>
12. Ukrainske suspilstvo v umovakh viiny. Rik 2023. Ye. Holovakhy, S. Makeieva. (Eds.). (2023). Kyiv: Instytut sotsiologii NAN Ukrainy.

O. S. Holovashchenko

State participation in ensuring the development of volunteer organizations

***Abstract.** The issue of civil society, as well as the democratic social state based on the rule of law, is quite developed in foreign and domestic science, since it is based on a significant and multifaceted experience of their functioning. However, this issue has not lost its relevance, as the state and civil society are in the process of constant development and transformation, which has led to the emergence of the volunteer movement.*

Certain prerequisites for the formation of civil society potentially exist in the culture of any nation. The formation and development of a democratic civil society is considered by scholars to be an integral part of the global modernization process. Civil society is primary in relation to the rule of law; it participates in the formation and functioning of the state, in accordance with its interests and values, restraining and controlling it in a certain way. Only in the presence of civil society can a democratic state based on the rule of law exist, develop and successfully solve its problems. It is this state that recognizes, guarantees and enshrines the rights and obligations of a person and a citizen, and regulates legal relations arising in civil society.

In the context of globalization, it is society that acts as a defender of historical, national, and cultural traditions, justifying the state's position on the degree of its participation in integration processes. Improvement of civil society becomes possible if the social functions of the state are constantly expanded, while social development leads to constant changes in the social structure, based on the emergence of new associations of citizens defending their interests, including volunteer associations.

Volunteerism has become an important element in improving the quality of life and supporting modern societies, which is why it has been recognized as a major social force in social development. At the same time, there is a constant conflict of interests between different actors in society, which is quite difficult to overcome. As a result, it is quite natural that in a democratic society certain

contradictions result in a broader contradiction between the majority, which is able to influence the final decision in its favor, and the minority, which lacks the potential for such influence. Against the backdrop of volunteerism and civil society development, the task of the rule of law is to ensure the establishment of the rule of law, the separation of powers, the recognition of each person as the highest social value, and to promote the interests of both individuals and society as a whole.

Taking into account the role of civil society in various spheres of public life, in particular, the importance of volunteering, creating favorable conditions for the development of society and establishing interaction with its institutions is an important task of state authorities and local self-government bodies. The state, represented by its bodies and officials, supports the public initiative to carry out volunteer activities, guarantees and ensures the protection of the rights, freedoms and legitimate interests of volunteers, recipients of volunteer assistance, organizations and institutions that involve volunteers in their activities. State and local authorities and their officials provide favorable conditions for the implementation of volunteer activities, increase the public prestige of such activities and create the preconditions for its development, support and encouragement of volunteer activities in Ukraine.

Keywords: *state, civil society, volunteer activity, social policy, social law state, civil society institutions, democracy, interaction between the state and society, volunteer organizations, volunteer movement*